

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroška ulica št. 5. — Dodelniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Zlate besede o cesarjevem rojstnem dnevu.

Milostljivi knezoškof Mihael so na rojstni dan Nj. veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa peli ob 9. uri v stolni cerkvi slovesno sv. mašo, pri kateri so bili vsi višji uradniki, častniki, mestni župan, profesorji in mnogo vernega ljudstva. Popoldne ob 1. uri so milostni nadpastir povabili k svoji mizi najodličnejše duhovnike, uradnike in častnike in pri tej priliki so napili zdravico presvetlemu očetju blizu s temi le besedami, in ker mislimo, da jih bodo radostno brali tudi v slednji hiši naše škofije, zato jih tukaj objavimo:

Veledomoljubno slavnost danes veselo praznujemo prebivalci prekrasnega habsburškega cesarstva. Štiriinšestdeseti rojstni dan je danes tako ljubeza in tako drugega cesarja in gospoda. Dan 18. avgusta ponuja vsako leto mnogim narodom starega in častitljivega cesarstva dobrodošlo priliko, da krepko izrazijo svojo navdušeno ljubezen, udanost in spoštovanje do svojega blagega vladarja in do vse cesarske hiše. Toda danes ne navdušujeta podložnikov mogočnega cesarstva-kraljestva samo zvesta udanost in nepremagljiva ljubezen k sijajnim izkazom, ne, globoko čutena hvaležnost je, ki njih srca danes povzdiguje. V resnici! S srčno in resnično zahvalo praznuje nad 40 milijonov Avstrijcev in Ogrov rojstni dan s slavo venčanega glavarja cesarske in kraljevske vladarske hiše, dobro vedoč in trdno prepričani, da je slavno vladajoča habsburško-lotrinska rodovina vedno njihova bramba in zaslomba, njihova tolažba in njihova pomoč v jasnih in mračnih dneh. Pač nobena posvetnih vladarskih rodovin ni po svoji starosti tako častitljiva, po svojih krepostih tako bliščeča, po slavnih delih tako bogata, kakor je stara in častitljiva, čednosti in dejanj polna ona, katera nosi dvojnega or'a s križem in mečem v svojem grbu.

Temu vladarskemu sijaju, kateri Avstrijca in Ogra tako močno navdušuje, pridružuje se nadalje misel na osebne kreposti slavljenega deželnega očeta. Kdo jih ne pozna: očetovska dobrotljivost, viteška ljubezen do resnice in pravice, neumorna delavnost za blagor drugih, požrtvovalna naklonjenost do države, zlasti pa občudovanja vredna usmiljenost do ubožcev, udov in sirot, katerih radostne solze krasnejše lesketajo v cesarjevi kroni in so dragocenejše, kakor dijamanti in zlahtni kamni, kateri jo dičijo.

In slednjič, kdo ne pozna in ne slavi, kako Nj. veličanstvo vestno spolnjuje verske dolžnosti? Kak globok utis je vedno na mene napravilo, kadar sem gledal na veliki četrtek, kako so se svetli cesar na kolenih pomikali od enega do drugega dvanajsterih ubožcev, da bi tem noge umivali in brisali; kadar sem gledal, kako so Nj. veličanstvo na veliki petek poklek-

nili pred na tleh ležečim križem in poljubili rane križanega Zveličarja; kadar sem na praznik presvetega Rešnjega Tele'a Nj. veličanstvo opazoval, kako so, presinjeni žive vere, stopali za Kraljem vseh kraljev v podobi kruha in dajali Bogu svojemu Gospodu čast. Res

„Modro da nam gospodari
S svete vere pomočjo.“

Oziroma na velike kreposti Nj. veličanstva — kaj čudo, da današnji dan, cesarjev dan, po vseh avstro-ogerskih deželah vlada radost in veselje, da so danes mnogi po jeziku, šegah in navadah različni narodi celine širnega cesarstva le jedna velika družina, ki se klanjajoč zbira okoli svojega dobrega očeta in zanj prosi zakladov nebeskega blagoslova?

Naj ta edinstvo, v kateri je nepremagljiva moč, med zelo nadarjenimi narodi mnogojezičnega cesarstva vlada vedno in vedno! Naj prešine narode duh prave krščanske ljubezni do bližnjika, njihove zadeve uredi, jih nagne k medsebojnemu povspesjevanju blagih namer! Naj se narodi prosto razvijajo in med seboj podpirajo! To je najboljša in najtrdnjša vez cesarstva, je največja moč države. Da so ljudstva narodno med seboj različna, to je posebnost resnično velikanske države, in stejemo se srečne, da smo njeni otroci. Jaz mislim, da je božja previdnost v srcu Evrope ustvarila to mnogonarodno državo. Torej kar je Bog zjedini, tega naj človek ne loči, in na dolgo časa tudi ločiti ne more. Zaradi tega bodo se vedno zopet avstro-ogerski narodi približali drug drugemu — v ljubezni, v miru in strpljivosti. Resnica boče postala zadnja kitica nedosegljivo lepe cesarske pesmi:

„Trdno dajmo se skleniti:
Sloga pravo moč rodi;
Vse lahko nam bo storiti,
Ako združimo moči.
Brate vodi vez edina
Nas do cilja enega:
Živi cesar, domovina,
Večna boče Avstrija.“

Velecenjeni gostje! V pobožnosti smo danes zbrani pri presveti mašni daritvi skupno pošiljali h Gospodu vojskinih trum, mogočnemu pomočniku v sili, svoje najsrčnejše in najgorečnejše molitve za pravi blagor in srečo Nj. veličanstva, najvišjega vojskovodje. Vse naše prošnje so na to merile, naj Nj. veličanstvo še leta in leta na maziljeni glavi nosijo cesarsko in kraljevo krono, naj podložniki uživajo blagodare njihovega očetovsko-skrbnega vladanja še dolgo in dolgo, in naj se krasna donavska država razvija pod blagodejnim vplivom svetlih krepostij svojega vladarja še v daljno bodočnost!

Tem pobožnim prošnjam v cerkvi hočemo sedaj pri veseli mizi še to posebno željo pridjati. Gospod vseh cesarjev in kraljev naj ohrani našega cesarja in kralja Franca Jožefa I. pri najboljšem zdravju in varuje naj-

prej do slavnosti petdesetletnice vladarskega nastopa, kajti tedaj bode tak praznik, kakoršnega še Avstrija ni dočakala.

V tem smislu, in da mojim besedam ne bode manjkala krona ali glavni namen, prosim velečislane goste, povzdignite čaše in zakličite z menoj: Njih cesarsko in kraljevo veličanstvo, naš premilostni cesar in gospod in vsa njihova slavna prevzvišena vladarska hiša: živeli!

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

„Kdor svojih slavnih prednikov ne časti,
njih vrli naslednik biti ne zasluži.“

Slomšek (Drobt. 1862).

Ljubezen nam ponuja pero in hvaležnost nam ga vsiljuje v roke, da naj opišemo življenje duhovnika po božje volji, slavnega rodoljuba, prelata Frana Kosarja, kateremu bilo je ponos, biti slovenske krvi.

Hvaliti sloveče može je dolžnost naša. Povzdigati svoje prednike prebrisane glave in pobožnega duha in slaviti njihova blaga dela in znamenite zasluge, nam je ravno tolika dolžnost, kakor nam je radost, posnemati njih slavne vzglede.

Zlasti pa katoliško tiskovno društvo v Mariboru veže sveta dolžnost, da postavi spomenik svojemu ustanovitelju in dolgoletnemu predsedniku, ki je bil kakor steber svete vere na slovenski zemlji, pa tudi ni maral vpogniti se, da bi bil podlaga tujčevi peti. Naj torej nese »Slovenski Gospodar«, ki je glasilo tega društva, rajnega prelata lepo ime med Slovence, da ga ohranijo v blagem spominu, in naj njim kaže verno srce velikega špirituvala slovenskega ljudstva, da ga po vrednosti cenijo!

Opisavati bogato življenje slavnega moža, bo pa težavno delo; vendar to je le tolažbepolna težava, kakor jo občuti ženica na polji ob bogati žetvi; ta je le takrat prav dobre volje, kedar leži gosto snopje za njo. Moj jezik je, kakor pisec brzopisca, ki bi rad hitro vse povedal; a preobilno gradivo zapira piscu prosto pot, in skromna beseda zapleta se med gostimi zaslugami vrlega moža, da ne more gladko teči. Angelji zapisali so ime Frana Kosarja v bukve življenja, a nam ga treba zapisati v zlate bukve Slovencev.

I. Frana Kosarja mlada leta.

„Lepo sije solnce juterno,
Nam olepša zemljo in nebo;
Lepše mlado lice se svetli
V zarji ljube svete čistosti.“

Slomšek.

Rajni prelat Fran Kosar porodil se je v lepi Savinjski dolini, v »veselih«
Braslovčah tekla je njegova zibelka; sred ličnega trga blizu farne cerkve bil je doma. Njegovi starši bili so imoviti in čislani tržani. Njegov oče Jožef Kosar, usnjar in posestnik bil je povsodi spoštovan, in Braslovčani so si ga radi izbirali za župana. Ko se je Franek rodil 1. septembra 1823. l., vzdigale so Solčavske planine radovedno svoje glave ter gledale tje po Savinjski dolini, in košata Radoha je visoki Ostrici na uho pošepetala, da imajo v Braslovčah »pri Janezu«
(po domače) krst, in gorjata Rinka in zobata Olšava sta stikali glavi ter prerokovali, da bo ta otrok lahko da še nosil škofovo kapo. Bistri Savinji, ki se dan za dnevom v Braslovčah oglašajo, mudilo se je nesti materi Savi na jug veseli glas, da je jeden otrok več na svetu, na katerega bo svoje dni ponosna mati Slava. A tudi Oljska gora gledala je vsa zamišljena doli na domačo

hišo dojenca ter je sama pri sebi sodila, da življenje otroka stoprv ne bo brez križevih postaj. (Dalje prih.)

Cerkvena glasba.

V izvrstnem Ljubljanskem »Cerkvenem Glasbeniku«, ki izhaja že 17. leto, beremo večkrat dopise iz raznih krajev slovenskih, kako se goji tu in tam cerkvena glasba. Iz naših krajev se o tem ne najde v omenjenem listu nobeden dopis. Ali se morebiti za cerkveno petje in orgljanje, kakoršno bi moralo biti po cerkvenih postavah, pri nas nikdo nič ne zmeni? Tega nočem danes presojevati. Toda priporočal bi vsem, katerim pripada dolžnost, skrbeti za cerkveno petje in orgljanje, naj si naročijo »Cerkveni Glasbenik«.

V zadnjem listu »Cerkv. Glasb.« mi je posebno ugajal nasvet zastran podučevalnih kurzov in preskušanj; zato ga hočem tukaj objaviti. Je premisleka vreden.

»Leto za letom« piše v združeni 7. in 8. številki »Cerkv. Glasb.« l. 1894 dopisnik iz Grebina na Koroškem, »odkar se je ustanovila orglarska šola v Ljubljani, se izšola ondi precejšnje število orglavcev. Ali so pa vsi zvesti ostali? Ali se vsi ravna po ukih, ki so jih prejeli? Ali zidajo na podlagi, ki so jo v orglarski šoli prejeli, dostojno stavbo v čast sv. Cecilije? Ne, žal da ne! Le malo število ostane zvestih in vsako leto je nekaj begunov vmes. Mnogokrat sem premišljeval, kako bi se temu v okom prišlo in kako bi se izdajalstvo zabranilo. Prišel sem do sklepa, da bi se tako napravilo: naj bi se prirejali podučevalni kurzi ali preskušnje za tiste učence, ki so šolo zapustili. Potem se bode vsak učenec sam vadil in izobraževal. Kdor bi se pa ne hotel preskušnji podvreči, naj bi se mu pa pri njegovih dohodkih nekaj odtrgalo, recimo 5—10 gld. To bi moralo veljati brez izjeme za vsacega orglavca, da bi moral tri leta po dokončani orglarski šoli preskušnjo delati priti. Potem bi se tudi pri oddajanju služb vedeli bolj natančno ravnati. Ono leto, ko sem jaz končal orglarsko šolo, nas je delalo skušnjo 12. Naš učenik g. A. F. (Förster) je večkrat opomnil: »Glejte, 12 vas je in pazite, da ne bode med vami izdajalec Judeža... itd.«

Resnično, pametna misel! Če je tak nadaljevalni poduk potreben za orglavce, ki so se skozi tri leta v orglarski šoli učili edino le cerkvene glasbe: koliko bolj potrebne so take preskušnje za tiste orglavce, ki se niso tako dolgo učili, ali ki orglarske šole znotraj še videli niso in ki o cerkvenem petju in orgljanju sploh niti nobenega pojma nimajo?! In vendar je njim izročeno tako sveto in vzvišeno opravilo, sodelovati z mašnikom pri najsvetejši daritvi! Menim, da bi se takega poduka vdeleževali prav radi v obilnem številu vsi orglavci, katerim je mar — ne le za njihov zaslužek, temveč za čast božjo. Orglavcem pa, ki bi se upirali in ne bi hoteli poslušati takega poduka in se ne bi hoteli podvreči preskušnji, bi se ne odtegnilo 5—10 gld., temveč bi se morala odpovedati orglarska služba. —č—

Gospodarske stvari.

Kako se napravi dober sadjevec (tolkla?)

(Dalje.)

Preden začnemo stiskati, naj se krnica z vročo vodo čisto izsnaži, in tudi če smo tropine, katere so bile za jesih namočene, stiskali, mora se, preden bi zopet sadjevec (mošt) stiskali, z vročo vodo politi, da se jesihove glive uničijo. Drozga naj se v koš, oziroma v obroče, trdo stlači in enakomerno stiska. S prvim stiskanjem se ne more ves sok iztisniti, zato se drozga